

ИЗЛАЗИ

четвртком и недељом

ЦЕНА

ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
ИЛИ 1 КРУНАПретплату примају све поште
у Србији и иностранству.

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

ПРЕТПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:

Стеви М. Веселиновићу
пресб. Волословије

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА

НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:

Кнежев Споменик бр. 9.

БРОЈ 15 ПР. ДИИ.

Уредник: ЈАНКО М. ВЕСЕЛИНОВИЋ.

БРОЈ 15 ПР. ДИИ.

† ВЛАДИ М. ЈОВАНОВИЋУ*)

Песниче омиљени, песниче намучени,
Остављен, заборављен, ти сврши дане мучне;
На твојој јасној лири нестане давно струна,
Престале да се оре бесмртне песме звучне.

Остављен, заборављен, мртав си давно био,
Мртав за књигу српску, за себе самог, за нас,
И сад већ нестала наде — нестала нам нашег Владе,
Бесмртна душа твоја међ нама није данас.

Ај, нови боли што ће да српску душу тиште!
Ај, нове сузе што ће Србину дуго тећи!
Песниче омиљени, песниче намучени,
Наше ће топле сузе највише моћи рећи.

Више но мртве речи — јер овде нема речи,
Више но венци који на одар твој сад стижу;
Другови, пријатељи, Срби по Српству целом
У срцу своме вечан, трајан ти спомен дижу.

И ти ћеш вечно живети — бесмртни покојниче,
Твоје ће патње увек у срце да нас текну,
Твоје ће песме Срби читати увек радо,
Твоје ће име, Владо, с поносом свуд да рекну

Ај, ко да сада овде врлине твоје броји!
Сад, када душу нашу сламају тешки боли;
Свуд узор, свуда љубљен и хваљен ти си био
У породици, друштву на књизи и у школи.

Песниче омиљени, песниче намучени,
Опрости! Прими од нас последње збогом данас...
Ми смо те дужни, Владо, славити док нас траје;
А ти? Ти имаш права мрзити увек на нас...

Шабац, 2. — VIII—99.

Владимир Станимировић.

†

ВЛАДА ЈОВАНОВИЋ

Да ли сте икада у дубокој ноћи, гледали мутно,
црно небо, на коме сија месец неком болесном, гроз-
ничавом светлошћу, а тмасти и расплнути облаци
вајају се и гутају и оно мало слабих и бледих звез-
дица које су дотле усамљено светлцуале на томе
тужном обзору? Како ништа не измиче тмуној аж-
даји, која гута и слабе звезде и онај крвав месец,
од кога црни облак добије сребрни перваз! Како се
најзад све губи у густу, загушну, страшну мрак...

И сувише је црно небо овога малог и муче-
ничког народа; тако је тамно да се нико и не сећа
више на лепше и ведрије доба. Како је мало тих
звездца што својом бледом и несталном светлошћу
осветљују нашу духовну сиротињу! И оно мало
што их има, како то кобно брзо трне, гине и не-
стаје у овом густом мраку! За три-четири месеца
Илија Вукићевић, Светозар Ранковић, Влада Јова-
новић! Ох, то је много, одвећ много!

* * *

Влада Јовановић који је ових дана оставио ову
долину илача, био је још млад човек. Рођен је, у
трговачкој породици у Шапцу 1859. године; ту је
свршио основну школу и нижу гимназију. У сироти-
њи, у мучној борби за *хлеб насушени*, продужио
је и свршио гимназију у Београду. У доба када је
он положио испит зрелости, природне науке биле
су у моди, и веровало се да мимо њих нема оз-
биљне науке. *Постанак Фела* и *Природна Историја*
Постања биле су јеванђеље од кога се није раздва-
јало. Сви наши писци из тога доба отпочели су каквим
преводом из природних наука. И Влада се био по-
вео за општом струјом, и упише се у природно-
математички одсек философскога факултета. Али, при
томе није остао, и пређе у историјско-филолошки
Неко време био је предавач у Ваљеву, одакле га
1886. преместе у Шабац, где је као професор гим-
назије остао до 1896. Тада га је болест почела ру-
шити, и ради лечења добије премештај у Београд.
Влада Јовановић последњих година био је права

*) Говорио на погребу † Влад. Јовановића у Шапцу 2. ов. мес.
Богд. Васић.

авет, и човеку се срце стеже када се само сети шта је несрећна болест од њега начинила. Дух се његов завио у вечити мрак; ове две-три године није живео него умирао, док није мученичке очи закло-нио у Шапцу.

* * *

Осамдесете године за нас у Србији нису биле оскудне песницима. Под утицајем особитих прилика тада се код нас почело доста певати, и оно напретка што је наша новија поезија учинила учињено је у те дане. Тада се јавља Војислав Илић и оба брата његова, Драгутин и Милутин, тада Влада Јовановић, Никола Ђорић, и Драгомир Брзак

Влада је почео певати као великошколац, прве песме његове имају политички карактер; одушевљен великим и благородним напредним идејама, млади је песник у своје песме унео сву своју младићску честитост, чисту љубав према народу и гнушање од разних прљавштина. У *Раду* за 1881. штампана је његова красна химна *Раду*, а у *Побратимству* за исту годину *Осуда јавнога мњења* у којој је вешто изнесен на ругло тако распрострањени и одвратни тип политичкога камелеона. Влада није остао на политичкој поезији, али је, као поштен човек, остао веран идеалима своје младости. Ко не зна његове преводе *Јулских Грובהа* од Беранжеа и *Песме о кошули* од Томе Худе, његове *Зидарске песме* и *Селака*?

Он избија на глас, и за његову сарадњу отимају се сви књижевни листови наши. Највећи део његових песама штампан је у *Отаџбини*, *Стражилозу* и *Јавору*. Штампани су му преводи: *Леле Ту-финке*, (два издања) *Са францускога Парнаса*, збирке оригиналних песама: *Из брачнога живота* и *Из самачкога живота*, веома читане и пријатне књиге.

Овако на дохват, човек пред собом има само неколико његових песама, и када се мора ослањати на разбацане и старе књижевне утиске, веома је тешко дати и приближно сталну слику његовог песничког рада. Али најзад је боље и оволико и овако, него никако.

Влада је био познат код нас као песник реалистичкога правца, што треба узети са извесном резервом. Сам је то на два три места изјављивао, и кад једном његовом песмом видим класичну формулу реалистичке уметности коју је дао Гијо, генијални, велики, несрећни Гијо, који је још млађи, исто тако кувавно свршио. И одиста, док је песничка десница, с Војиславом на челу, тражила мотиве у класичној и словенској митологији, Владу је занимао сирови, променљиви, шарени обични живот. Њему припада част да је осетио велику поезију тога споља тако грубог и привидно непоетског света. Он је осећао величанствено струјање свакодневног живота, уобичајеним страстима и осећајима налазио је снажне акценте, као стари алхемичари; у својим добрим тренуцима, он је од земље умео стварати злато. Те су његове песме врло радо читане, у друштву се че-

сто декламују, најбољи доказ њихове присне везе са животом и песничкога израза који им је Влада дао. Питање практичнога живота које је њега највише занимало било је питање о целибату и браку. Две збирке Владине су врло занимљиве студије са природе, каткада лене и тачне анализе психолошке о животу чиновника, трговаца, ђака, војника малих, великих, младих, старих, стада људскога, свију и свакога; два бистра огледала нашега паланачкога живота. Влада то питање није решио, али то није зле по њега; човек који је био најближи истини рекао је о истоме питању: *ма шта учинио кајашеш се!* Несрећом, у некојим од тих песама сведена је поезија на малу меру, и оне личе на стиховану прозу.

Љубавне његове песме — једно велико коло њихово *Погашене Звезде* штампано је у *Делу* — имају своју лепу вредност. У њима се огледа једна болна и немирна душа, чија је жеђ за идеалима, неутољива, и која је увек тако далеко од среће и спокојства.

Знатан је број и његових родољубивих песама, пониклих махом после бугарскога рата, када је свако српско срце застренило. У колико је то код других била спекулација, у толико је Влада уносио чистоту и искрености у овај профанисан осећај. Позната је његова лепа химна *Македонији*, и коло песама из *Устанка*. Али његов патриотизам није био манити шовинизам и пушта фразеологија; *Поклич балканским народима* показује колико су широки били његови погледи и како је мало искључив и нетолерантан био његов патриотизам.

Огледао се на епској поезији, и канда нешто на драмској. Такође има његових и дејних песама.

* * *

У грубим и на брзу руку баченим цртама, веома, то је био чо век кога је пре неколико дана нестало.

Да се помене само, да му је погреб био врло јадан. Он, човек који је сву племениту енергију свога живота строшио у служби својега народу, толикогодишњи професор и рођен Шапчанин, који је своје месту сто пута више чинио части но сви урањени домаћини и одлични грађани који слажу подваљке и банке, и над којима ће се цео Шабац у црно завити и заридати, сарањен је бедно, сиротињски, као парија какав! На гробу је било само једно друштво и то *иростачко*, сиротињско *Укотно Друштво*, на мртвачком одру био је само један венац, и то ђачки! А Шабац је наше треће културно место, а Шабац је богата варош, а Шабац је обилан такозваним интелегентним људима!

Тешто; тако и треба да буде! Ради хармоније. Сирмах Влада, благо њему!

с.

ОЗБИЉНЕ, НАУЧНЕ СТВАРИ.

Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε, ἀγαπῆτοί ἀδελφοί, πάλιν ἔρῶ,
Χαίρετε ὁ κύριος ἔγγυς, μηδὲν μεριμνᾶτε.

Mig., Patrol. graeca t. 49. 50. p. 821.

СТУДИЈА

РАДОЈА М. ДОМАНОВИЋА

(НАСТАВАК)

Радио бих на *Историји књижевности*, наравно српске, али та ми се наука огадила још док сам био ђак гимназије, јер сам због ње понављао разред. Све сам знао како су ми предавали: и кад се који писац родио и која му баба одрезала пупак (узгред и биографију те славне бабе) и како му се звао отац и мајка, па онда биографије свију стрина, тетака и остале родбине сваког књижевника. Тако исто сам знао и кад је који писац почео писати и шта је све написао и које године. Што је најглавније одговорио сам чак и на питање: које је јело радо јела прабаба Лукијана Мушицког? Ту сам се потпуно послужио чисто научним разлозима и напоменуо како се по неким подацима и старим листинама помиње да је у средњем веку било омиљено јело *чорба од парадјаса*, која се у старим *ведама* налази под именом *ghouge*, а код Араба *phaha*. То нам исто тврде и неке путне белешке неког Германца, који је пролазио кроз наше крајеве за време крсташких ратова, који је као војник, при повратку с војне, рунао исто то јело код неке старице Јевросиме (како он вели *Eufrosina*), а по тачном закључку наше српске логике то је морала бити прабаба или чукур-чукурбаба Лукијана Мушицког. Па и на основу митофилског истраживања не може то нико други бити него баш, рецимо чукурбаба (или тако нешто) нашег великог песника. — И на тако лепе одговоре помислих да сам се спасао и положио с одликом, али на најважнијем питању падох: нисам могао погодити тачно годину, месец и дан кад је стрина Бранка Радичевића добила кијавицу. Ето тако од то доба омрзнем ту науку и управо наплашим се од ње толико, да и дан дањи не смем ни да помислим на њу, а камо ли да је обделавам, па ипак задржавам право, да се вратим на ову ствар кад пређем на науку.

Чудновата је ствар да се ми Срби баш на тако званом научном пољу знатно разликујемо од других народа. Код других, несрећних народа научници више дају науци него наука њима, али код нас *потомака врлих предака* иде сасвим друкче: наши научници, с мало изузетака, имају од науке велике користи, а наука од њих — велике штете. Ето како се и ту огледа наш витешки дух и наша генијалност, јер ми не служимо науци роњски и слепо као други бедни народи, већ смо успели толико да чак и та горда наука служи нама: ми њој господаримо, а она нама робује. Никад се страни научници и могу попети на такву висину и заузети тако доминирајући положај према науци, као што смо ми за врло кратко време успели

И као што бих онда ја био срамни изрод, те се понизио и служио науци као странци, кад је боље да радим онако као и већина наших научника, а Богу хвала изгледа да су они умели да сваку грану науке претворе у сребрни и златни мајдан, кога ће чак, можда, као властиту својину предавати своме потомству у наслеђе да и оно види вајде од труда предака својих. До скоро се прилично држала *метафизика*, а то се може приписати само томе, што она срећом њеном, не паде никако Србима у руке. Али сад је већ свршила јадница своју каријеру. Нађе се Србин, млад бујан и генијалан, који нањуши и ову науку и одмах, наравно као човек ведре и дубоке српске памети, прогласи како је њему решити метафизичке проблеме исто тако лако као, што веле, попити чашу воде. Међер ништа, брате, без Србенде! Лупаше главе с том чудном науком и Швабе и Французи и Талијани и Енглези и ко још не, па место да је расплету и размрсе, а они је све више и више заплетали. А Србо само док погледа одмах зна где му треба куцнути. Србин па Србин! Онде, где толики народи клону и поскапљу радећи па не учине ништа, Србин час свјши посао. Ето нам, дакле, опет разлога да се повисимо у очима страног света, ево нам опет прилике да позајмимо човечанству једног великог генија, јер ће он без сваке сумње оставити нас, који га не умемо ценити. Шта би он био за бога у другом свету за такве успехе, а код нас је добио само мало *бољи положај* за толика своја *обећања*. Како мала награда човеку који нам је *обећао изненадити цео образовани свет својим великим научним открићима*. Зар да му буде горка утеха, што му се српска читалачка публика диви. Ах, коме још то може бити утеха, јер бих ја још, чини ми се, пао у очајање кад би се моји радови допали нашем читалачком свету, који онако халапљиво гута криминалистичке продукте болесних мозгова.

Није ми мило што морадох и ово поменути у приступу овако без реда и логичне везе, али сада шта је ту је. Ко те пита за логичну везу у наше материјалистичко доба у коме су омлаћини *идеали* младости да ништа не ради, да има добар апетит и велику плагу, па се живећи угодно угоји. А да се већ и не говори о нашим штованим госпама и госпођицама, које се спремају за мајке и домаћице. Оне се дивно припремају за вршење својих породичних дужности читањем *Кривичног Гласника* и других сличних ствари. Њихова је лектира то, а одговара *нежном женском укусу*. Мирно ове читају како је коме размрскано тело возом, разбијена глава па се просуо мозак, распорен па (тамо неком) му испала црева; сакрио се у сандук па убио младу и младожењу ит.д. ит.д.

Као тек у приступу доста је и оволико поменути, колико тек да поменем, по некаквом методу, све што имам излагати у овој својој студији.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

РИТСКА ПЕСМА

— П. ЛЕНАУ —

Над рибаком мирним и спокојним
Месечева светлост бе одмара,
И преплеће своје руже бледе,
С бујним венцем треке и шеvara.

По брежуљку јелени се краду,
Ноћ развила своја крила драга;
Песма птичја кад што се протегне
У трејаку санана и блага.

Ја са плачем свој поглед обарам
А дубином тужне душе моје,
К'о молитва тихе ноћи ове
Слатко греду успомене твоје.

Мил. П. Ђирковић.

ЈЕЛЕНИН МУЖ

РОМАН

НАПИСАО Бовани Верга

(наставак)

Говорили су о томе, колико му прихода доносе виногради, колико вреде оне маслинове шуме, колико глава марве пасе на његовим пашњацима, колике су оне добре њиве у равници, од којих је једна салма*) вредела 200 дуката. Изгледало је, као да су били ради да овој великоварошанки покажу огромну вредност тог богатства. — Понекад, кад је родна година — причали су даље — све те зграде нису довољне, да се у њих сабере летина. — Кад почне берба баронових винограда, не можеш наћи надничара на 15 миља у округ. Његови закупци одређивали су цене говедима по вапарима. Новац му пада са свију страна — А јединац је! У богатих људи деца су ретка ствар! Његова мајка, бароница, да се не би удавио у новцу, купује му сваке године по комад земље или маслинову шуму. То је жепа муж. Ако још поживи, оставиће сину толико земље, да његовом имању неће бити краја. Не може да се ожени, јер је тешко наћи женску, која би била богата као он.

Чим су ступили на баронова имања стазица је постала леп колски пут, а с обе стране тог пута красла су млада дрвета, која још беху ограђена каменним зидићем ради заштите од животиња. — Кад буду велика, правиће хладовину — говорили су — а међутим доносиће плода и неће бити од штете по земљу. Бароница је била жена муж! Правећи пут она није хтела да изгуби цело земљиште, а пут је мерала правити, јер су имали кола и коње. Могли су да се проводе у граду, толико су богати!

Путом су непрестано ишла кола и теретне животиње; возари су учтиво поздрављали суседе. Иза плотова, у пољима, шетаху се читава јата ћурака и друге пернате живине. Сасвим у дну видела се једна масивна зграда, као читаво село, а по њеном крову летаху небројни голубови. На ледини, иза широм отворене капије, беше неколико кола с рудом окренутом у вис, преврнутих плугова, два реда огромних врбових котарица притврђених за земљу дрвеним кочевима и набијених сеном за волове, уже које је висило на једној страни. Десно и лево могао си видети огромне кровове, стогове сена колик кућа; на вратима беше неколико сељака, поред њих су чучале жене, а иза њих, у гомили паса који су лајали, стојаху неколика снажна коњушара с кожним опасачем преко раскопчаног капута и мамузама на ципелама и уживаху недељни одморак.

Закупац се диже да дочека госте и поче умиривати псе, вичући им и бацајући се на њих каменицама.

Мало друштво уђе у једно двориште, које беше пространо као неки трг, а обрасло сувом травом као нека ливада. Неколико угажених стазица пружаху се као беличасти потези с једног краја на други, те је двориште изгледало још веће. Наоколо су били магацини с малим прозорима на решетке и испуцаним зидовима, с огромним подрумима, чији су мемљиви зидови испуштали влагу из себе. Одмах иза магацина низаху се отворене колеке стаје и сељачке куће, које беху мрачне и дубоке као пећине. С обе стране беху појишта, широка као бара, по којима пливаху патке и брчкаху се мангунчићи с погавицама заврнутим преко колева. Ту ноћу крекетаху жабе. На једној страни биле су степенице, којих је гранитска ограда подрхтавала и које су се у многим завијуцима пеле до главних врата на стану. Над тим вратима бејаше један разбијен штит, а под њим шлем и перјаница, чије је једино још сачувано камено перо држала једна гвоздена кука. Под сводом од степеница налажаху се као под предворјем какве средњовековне базилике црквена врата, која већ беху из шарки испала и од старости побелела, а испред њих читаве гомиле камења и разног оруђа, које је ту побацано да би двориште било чисто, а горе изнад штита и перјанице, које држаше зарђала кука, уздизаше се звоник с разбијелим звоном и бедним гвозденим крстом у огромно плаветнило небесно.

Јелена је корачала лагано, готово б.јажљиво по сувој трави у том огромном, нустом дворишту за слугом, који је у својим простим сељачким чизмама, с капом у руци, ишао напред, да јави за посету, водећи их на врховима прстију кроз велико звучно предсобље с белим окреченим зидовима и патосано циглама. Изнад старих седала и амова, котарица пуних поврћа и лешника, висиле су унаоколо прашињаве слике предака, неколико без оквира, али све украшене с једним великим грбом на челу, пуне крстова, кула, греда, звезда, дивљих животиња. Те слике представљаху витезове у гвозденом оклопу, племиће његовог католичког величанства, краљеве

*) Пољска мера у Јужној Италији.

љубимце, с главом у шпанском оковратнику као на тапиру; потоњи беху у рококо костиму или у сенаторској тоги, коју у осталом нико није носио и коју је уметник по једном познатом моделу насликао; даме стегнуте у преницима изгледаху као да су увек биле насликане, да се не морају сагињати. Сви беху достојанствени и поносни, као људи, који носе баронску круну, па и оне модерне главе се љачке беше уметник насликао на белом оковратнику тоге да покаже да су и они достојни те круне.

— То су баронови преци, — говорили су иза Јелениних леђа — витезови, који су дошли са шпанским краљем још пре 600 година. Увек су били на великом гласу. За тим беху срећни, да никад немају много деце.

Јелена је слушала пажљиво, с намрштеним челом и ђутке посматрајући слике, докле су други поверљиво разговарали са слугом о жетви, о стоци и о новим куповинама бароничиним, ивтересујући се за све, као да су једна породица с бароном Па и сам слуга говорио је: — Наше овце, наши виноградни, наше последње куповине.

Бароница је стајала у једној соби, која је имала са свију страна врата и прозоре и у којој се зими човек мрзнуо од хладноће. Дунке је била пуна позлаћеног памештаја, огледала, ормана пуних прашињавих хартијетина, машина за пеговање свилених буба, малих кеса с разноврсним мустрама. Њен стари писаћи сто стојаше на средини; њепе служавке се ђаху унаоколо неочешљане, запемарене, неке се чак усуђиваху, да увече уђу босе у собу. Све су уједанпут брбљале, преле, плеле, препирале се, докле је господарица рачуне прегледала, издавала наредбе вакушцима, договарала се с адвокатом, који је нарочито долазио из Алтавиле. Она прими госте с истом оном љубазношћу, која се огледала на лицима њених предака у тоги и оковратнику; иљуби се с женскињем, послужи их разним ђаконијама, проведе их по кући, која беше пространа као неки манастир, уведе их у трпезарију, у којој већ од сто година нико није обедовао, у дворницу, која никад није била довршена и у ненастањене и старим покућанством преуњене собе, које су готово све служиле за магацине.

— Више нема где да стане ни једна чиода — рече бароница. — Кућа је тако тесна! Мушки су намигивали један на другог и турали руке у котарице, које су биле пуне сваког бољјег дара.

— Ово су собе мог сина — рече бароница и уведе посетиоце у једну другу, мало боље намештену собу, чији у осталом једини раскош беше оружје и скупоцени ловачки прибор, разбацан свуда по диванима, по намештају, по писаћем столу с недодирљивим дивитом.

(наставља се)

С М Е Т Е Њ А К

— GEORGES DELAMARE —

Пласидо Потасиом још у двадесет петој години био је човек од велика знања; нико боље од њега није умео тачно изнаћи непознату формулу каквога било хемиског једињења и то му нико није могао спорити. У осталом, само је требало завирити у списак француских и страних декорација, којима је он одликован, па да се тај час оцене и измере његове заслуге. Велика војвоткиња од Жеролетена приденула је својеручно на његове преи орден херцештва првога реда: папагаја начињена од врло много боја; управник града Корвила даровао му је „Кам-ем-бер*“, као знак високога поштовања. Укратко речено: сви светски суверени одали су почаст његову таленту на веома леп и паметан начин. Но уз пркос свему овоме Пласидо Потасиом био је најпажљивији хемичар, којег је икада имала Академија међу својим чиновницима!

Једнога јутра наш многопоштовани јунак забио се сав у једну насловачу и надгледао мешање некога, за њега врло скупоценог и драгог теста, кад се врата мало ошкринуше и кроз њих се промоли нека брката глава, која викну:

— Пласидо... хеј... Пласидо!

— Где ти си то Гедеоне! рече спокојно Пласидо. Уђи, пријатељу, уђи.

— Да нема ту какве опасности?

— Баш никакве; а на што то питање?

— Јер, знаш, одговори посетилац, улазећи у Пласидово „свајатаја свјатих“, догодило ми се, да сам једном патрапао на неке чудновате справе, од којих ми се, при знајем, и сад кожа жежи.

— Јадни мој Гедеоне, не бој се ништа... али...

— Узми столицу, Цина...

И седи на под!

доврши посетилац, пратећи звучним смехом тај духовити полустих.

Гедеон Сабурас био је огромна противност Пласиду. У колико је Потасиом волео науку, у толико ју је други мрзео. Научник се у двадесет петој понашао као какав старац, док је његов пријатаљ у тридесетој спавао у двадесет четири часа свега два, а остатак посвећивао уживањима, ручковима, игранкама или... другим стварима! Био је приомањаст, весео, спреман за весеље; Пласидо је имао бледо плаву косу и подбријану браду, био је спор при покретима и мрзео је друштво. Једино место на коме се осећао добро, био је његов кабинет за рад, претрпан бочицама, стакленим цевима, боцама, мангалима и свим осталим потребним прибором.

— Шта те у ово доба доведе мени? упита он.

— Једна маленкост; да идемо вечерас на опроштајни ручак, који даје грофица од Сент-Аполина!

— А не, не, пријатељу, не! Ти добро знаш, да ја никада не идем!

— Ех! Па баш за то... Ја имам пет година више но Твоја Ђутљивост, па сам опет кадар скочити кроз прозор,

*Камембер је врста сиз, навлач по месту Камемберу.

да бих се састао с каквом девојчицом, која ми је заказала састанак!

— И ја не велим противно, али...

— Али шта?

— Имам, брате, посла.

— А шта се то ту крчка?

— Ох, пријатељу, поче научно Пласидо, то је једна смеса, која ће ослободити свет једнога великога зла?

— И напослетку?

— Један скупоцени састав, који ће чиновнике министарства учинити пријатним и грацијозним!

— Онда, клањам се... Но како то није баш тако журно то ћеш вечерас ићи са мном.

— Пријатељу....

— Пет! Тамо ћеш видети грофа Кел-Кенкероса, великога индустријалца, сопственика мајдана из Монтевидеа, Помасида... ја, а нарочито славнога генерала Ватангерас све сјајне мужеве и дражесне жене... дакле ти иди!

— Чини са мном што ти је воља.

— Врло добро! Ја идем. Дакле вечерас у шест и по часова.

Мрак се хватао кад Гедеон Сабурас и Пласидо Потасиом уђоше у грофичин салон, где се већ беше искунило сјајно, одабрано друштво. Они одмах по доласку поседаше предмет оште радозналости. Злоеређни хемичар толико беше обузет плашњом да се не усуди подићи очи, кад му грофица приђе.

— Срећна сам, господине, рече она грацијозно, што вас видим у кругу својих најбољих пријатеља; а задовољство ми је у толико веће, што сам чула, да слабо излазите у друштво.

— Да, .. го... спођо... гро... фице; промуца гупо Пласидо.

— Па то је прави губитак за париски свет, продужи грофица с осмејком.

— А.. не.. не.. баш.. ве.. лики, госпођо грофице!

— Допустите, да вас прикажем.

И показујући руком на једнога официра, рече:

— Генерале, господин Пласидо Потасиом, краљ наших, научника.

— Господине Потасиоме, генерал Ватангер, слава наше војске.

Е то, што се тада догоди, не може се описати: генерал беше пружио руку у белој рукавици хемичару, коју је овај примио, но, заглашен светом и заслепљен светлошћу, поче јако дрмусати руку генералову, ухватив се за врхове од претију на рукавици и то тако комично, да сви пренуше у смех.

— До ђавола, прогунђа генерал, јесте ли се заклели да ме начините смешним? Пустите ме, или ћете ми о овоме дати рачуна!

Но то беху некорисне речи. Напротив, Пласидо потресе генералову руку тако живо, да је Гедеон био при моран повући га и тако га развојити од генерала.

Како би нагло повучен, научник гурну једнога служитеља, који је у тај пар пролазио и носио на служавнику разних ђаконија и, заједно са њим, издужи се колики је дуг у сред преврнутих и разбијених чаша и боца. Служитељу, који беше ван себе, а и као невазнитаном чељадету, опучи се једна покрупнија реч, која, и ако је била историска,

није доликовала ситуацији; но право је да кажемо, да он ту своју непристојност заглади проклетим изразом:

— Госпођа је услужена!...

Одоше у триезарију. Од првога послужења Пласидо је правно погрешку за погрешком. Ако су служили шарглама, несрећни плашљивац, мислећи да ко од њега тражи да пије, постарао се те пролио вино на служавник; ако су служили јајима, он их је, опет, метао у чашу: укратко, починио је толико глупости, да се Ватангер, огорчен до крајности диже, обраћајући се грофици од Сент-Аполина:

— Ја не знам, госпођо, рикну он, јесте ли ви позвали једнога медведа, који носи титулу научника, да нас овде све љути и гневи; али добро знам, да ја нећу ни минута остати за овим столом, на коме су, захваљујући њему, сва јела одвратна! Што се тиче вас, продужи он под самим посом Пласидовим, ви ћете ме запамтити! Ево моје карте.

И генерал изиђе, залупив врата.

— Вере ми, отиђе тада гроф Кел-Кенкерос спокојним гласом, и ја, збиља мислим, да имамо овде, у друштву, једнога зевзeka првога реда... Ево моје карте, господине лажни научниче, моји ће сведоци сутра к вама доћи!

Рекавши то, гроф оде за генералом а то одмах учинише и сви грофичини гости.

Грофица, бесна од љутине што је у генералу и грофу изгубила два своја главна .. како бих казао .. два ослоња, дохвати једном руком хемичара а другом Гедеона и показа им врата:

— Торњајте се одмах, рече она гласом и тоном, који ама ни мало није лично на онај глас и тон при дочеку, ви сте ме упропастили! Папоље, па да вас моје очи никад више не виде!

Они се покорише. Пошто изиђоше на улицу Гедеон муну песницом Пласида у ребра, мумлајући:

— Ево ти, животињо, чувај ово за спомен; од овога часа нећеш ме више видети!

И оде, оставив научника готово плачна.

Сутра дан скупише се код Пласида четрдесет сведока. Пласидо, не хотећи друкчије чинити, написа двадесет писама у којима је молио за опрштај и та писма стишаше противнике.

И тако, само што је један једини пут одступио од својих навика и о њих се огрешио, стекао је знатан број непријатеља, — од којих једна жена би изложена свету, — и изгубио доброга пријатеља.

В. Ј. Р.

У М Е Т Н О С Т

Заробљеница, слика Г. Живка Величковића. — У излогу радње Ђукановића и Коми. изложено је сликарско првенче Г. Живка Величковића, државнога питомца у Дрезди и Лајпцигу. Слика представља један обичан и недраматичан приказ из наших ратова са Турцима. Јесе је; дрвеће у башти оголено је, лишће лозино пожутело и почело се шарати оним карактеристичним мрљама боје зарђала гвозђа. Под настрешницом сеоске куће, за grubим дрвеним столом на коме стоји раширена војна карта, седе два наша офи-

пира, оредњих година и маркантних лица; на ивицу стола ослоњено се остарији Црногорац; рука му је на јатагану, струка под њиме, иза леђа левога официра ослоњено се ногом на клупу, млад рањеник, по свој прилици београдски својеволјац, лева му је рука у завоју, познатим палилулеким начином намакао је шајкачу на лево око, пуши, и дим цигаре губи се у прозачном и благом јесењем зраку. На десном крају сцене, на каменом кућном прагу, седи замишљен и Арнаутин, ваљда газда куће, главу руком ослоњено колено и посматра шта се дешава. Патрола, два крупна млада, препланула војника довели су млађану, лепу Туркињу, у богатом, шареном источњачком оделу. Фереца јој је пала, очи је оборила земљи, и покрила их дугим трепавицама; младе груди под јелеком дрхте од узбуђења; она; која је у „кавезу расла“, и гледала људе са чалмама и подбријаним вратовима само кроз решетке харемских перера, сада се нашао пред толиким страним, непознатим људима, и то ђаурима. Сви су у њу упрли погледе: војници је гледе мирним, трезвеним погледом људи који су учинили своју дужност, официри испитивачким и пажљивим погледом, можда је питају за каку непознату цаду која није забележена на карти, и чекају да се разбије ружичасти вео етидљивости; Црногорчев поглед који продира кроз дебеле седе обрве пада на њу, и он се можда сећа на неке сличне очи и бело лице које је можда једнога вечера смотрио на каквом капицику у Подгорици; млади рањеник гледа је жељним погледом као човек који толико времена није жене видео, и он само што још више није набио капу, и почео шиљити мале бркове, и кресати оком, пробајући да ли ће те варнице запалити онај лепи и бели труд; Арнаутин гледа туно и туробно; наслао је нови земан, оно што је било доле оде горе, а што је било горе оде доле, он види промену, али је још не разуме.

Слика је у опште рађена сигурном руком, и очевидно је плод савеснога рада и студија. Сликлар јој је улио живота, и гледалац види и осећа радњу у оним укрштеним и занетим погледима. Једна је ствар нарочито за похвалу, а то је што су типови сасвим наши. Она протегљаста, ведрлица, са јаким јагодицама и снажним носевима, изгледају тако позната и обична. Могло би се штошта приговорити типу и изради девојке Туркиње и још гдекојим споредним ситницама, али када се има на уму да је ово првенче сликарско да је Г. Величковић још млад човек, и да је у доброј школи и на добром путу, оцењивач мора бити више благ. Укучно узев, *Заробљеница* може задовољити и стручњака и лајка, и њен творац се представио публици као леп, школован и формиран таленат, на кога се може доста наде полагати.

Да напоменем да је и хромолитографски посао око репродукције, дело Г. Величковића и рађен је у заводу лајпцишке академије.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Наполеон као ловац. — Наполеон је био слаб ловац и стрелац, али је ипак ишао у лов, јер је то сматрао за владарску забаву и јер му је, пошто се попео на фран-

цуски престо, било много стало до тога, да изнесе на видик све спољашности једне крунисане главе, па ма му то створило и непријатности. Он је тим спољашностима хтео да засени масу и да учини да се заборави, да он није владалачки син, већ син једног адвоката на Корзици. Тако једног дана јурио је он у Фонтенеблу једног јелена, који је тако брзо бежао, да му се ловци нису могли ни приближити. Цар са другим ловцима беше доста изостао. Наполетку јелен се заустави на једном голом месту и хтеде скупо продати свој живот. Сваким ударом својих рогова убијао је по једног пса, који су га нападали. Нигде ни Наполеона ни других ловаца, а врховни хајкач био је у очајању шта да ради. Ако би допустио да се јелен и даље брани, били би поубијани сви пси, те би имао непријатности „обејегером“. А ако би убио јелена, јако се би огрешио против ловачке етикете, јер требало је да јелена убије цар. Али цара су узалуд очекивали. Наполетку један од ловачких чиновника није могао гледати како пси гину, те нанишани и убије јелена, који одмах паде. У истом тренутку искрсну Наполеон са својом пратицом.

— За име божје, шта ће сад бити? упита упропашћено врховни хајкач. — Шта ће цар казати, кад види да је јелен убијен!

Али стари ловачки чиновник не збуни се. Он узе убијеног јелена, усправи га и подупре гранама. За тим напузда на њега његове псе. Кад је цар дошао близу похита му у сусрет ловац с пуном пушком. Цар нанишани опали и уби — најбољег пса.

— Величанство, јелен је убијен.

— Знам, одговори цар — згодио сам га баш као што треба.

Слично томе учинио је цар једнога дана у замку Сен Клу-а. Однекуд беше упало у банту, пред цареву собу једно прасенце, које је изрило целу банту. Цар се наљути и зовну мамелука Рустана, који му донесе пушку. Он отвори прозор и пуцаше, а Рустан је непрестано пунио. Пуцао је *четрнаест* пута, док није једва једном погодио. Кад је Рустан донео прасенце, упита Наполеон:

— Колико сам га пута погодио?

— Један пут, сире! одговори Рустан.

— Није могуће! Морао сам га погодити бар шест пута.

— Као што заповеда ваше величанство! одговори

— Тако мала животиња а тако жилава! рече Наполеон, да би скрио своју забуну пред мамелуком.

*

Статистика. — Да би наши читаоци видели, како у Здруженим Државама напредује женска еманципација, доносимо овде неколико цифра, које смо извдрили из немачког часописа „*Neue Zeit*“.

Занимање	Година 1870	Година 1890
Архитекта	1	22
Сликара	412	10.810
Зубних лекара	24	337
Енжењера	—	127
Новинара	35	888
Адвоката	5	208
Композитора или учитељица музике	5.735	34.568

Држав. чиновника	414	4.875
Лекара	527	4.555
Посредница	8.016	64.048
Стенографкиња	7	21.185
	*	

Колера и народ. У некаквоме граду дочуло се, да се упутила колера, да мори по народу те се окупи сваки, ко пушку носи, и дочекају је у једном тесном кланцу. Ево ти горостасне жене: сва у црно обучена; у десној носи копље, а у левој косу. — Народ је упита:

— „Куд си тако уранила, куд идиш и шта мислиш?“ —

— „Хоћу“ — рећи ће колера — „и у вашем граду да њих неколико уморим.“ —

— „Натраг!“ повичу сви једногласно и натегну пушке те на њу напере Она им хладнокрвно рече:

— „Ако ме убијете, зло по вас и ваш град: — све ћу поморити; а ако ме с миром пустите, дајем вам Божју веру, да не ћу поморити више но само пет од сто. —

Промисли се народ, и после договора рекоше јој:

— „Кад је тако, хајде; али немој да друкчије буде.“

После десетак дана почеше умирати и по десет на сто, те народ ухвати колеру, да је убије, велећи јој:

— „Шта учини од нас, проклета куго људска? Што вером Божјом пргврну — смео те Бог и Божија вера!“

Она ће њима одговорити:

— „Ја сам моју реч одржала, и кога сам год уморила, свакога вам могу поименце казати.“

— „Како то, ниједна веро?“ — повиче народ. — „Највише стотину да си покосила, био би ти прави део, али их је умрло преко две стотине.“

Насмеја се колера, пак ће им рећи:

— „Ја нисам више уморила него стотину, а другој стотини, што су од страха помрли, нисам ја крива, јер знајте да више страшљиваца помре, него што их ја поморим.“

„Ц Г.“

РЕПЕРТОАР

НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Уторак 10. августа: *Милош Обреновић*, историјска позоришна игра у пет чинова, написао Миленко Р. Максимовић.

Четвртак, 12. августа: *Ниоба* шала у три чина, написали Хари Полтон и Е. А. Полтон, превео Н.

Субота, 14. августа: *Бесидишци*, комедија у пет чинова, написао Емил Ожије, превео с француског Милан Љубибратић.

Недеља, 15. августа: Дневна представа: *Бертрам морна*, драма у пет чинова, с предигром, написао Жозеф Бушорда, превео с француског Милан Љубибратић. — Вечерња представа: *Код Белог Коња*, шаљива игра у три чина, с певањем, написали Оскар Блументал и Густав Коделбург, превео Мил. К. Савићевић.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Г. С. Т. Београд

„Нек са неба ваша „Звезда“ сија“,
То никако ниси рећи треба,
Наша „Звезда“ једина је звезда,
Што не воли да иде на небо.

М. Ђурија. — Охо, па ви се баш потписујете: песник Из послатих песама ми не видесмо да сте песник али видесмо да сте ђумругија.

Т. С. у Б.... Вашу молбу да вам се штампана песма требали сте снабдети и прописном таксеом марком. Кад је молба нек је молба.

К. С... у З... Жалите нам се што не јављамо несрећне случајеве у свету. Да вам учинимо по вољи. Зар то није несрећан случај, кад место *кретилате* коју нам *дугујете* за пола године шаљете своју приповетку.

С. Ј.... негде у Србији. Вашу песму и слику пошљите Полицијском Гласнику, јер се тамо износе зликовци, па и они који убијају својим рђавим стиховима.

ЧИТАОЦИМА ЗВЕЗДЕ

Последњих неколико бројева Звезде није изишло из разлога што је уредник издржавао казну по једној ранијој штампарској кривици, а његов заступник, који је лист потписивао, позват као резервни официр на вежбање, те није имао ко лист потписати. Сад је хвала Богу, већ нешто доведено у ред, јер је уредник издржао казну и примио редакцију. Сад само да се и читаоци мало боље сете Звезде.

УРЕДНИШТВО.

Садржај: „† Влад. М. Јовановић“ (песма). — „† Влад. М. Јовановић“ — „Озбиљне научне ствари“ (наставак). — „Ритска песма“ (песма) — „Јеленин муж“ (наставак). — „Сметенак“ — „Улетност“ — „Занимљиве ситуације“ — „Репертоар“ — „Одговори уредништва“ — „Читао има“.

Власник: Ст. М. Веселиновић, — Штампарија Свет. Николића Об. Вен. Бр. 2. — уредник Јанко М. Веселиновић.